

Treftadaeth 2033

Cynllun cyflwyno 2023–2026

Diweddariad diwethaf Haf 2025

Cynnwys

Cyd-destun

Diben y cynllun cyflwyno

Ein gweledigaeth

Ein hegwyddorion buddsoddi

Ein gwerthoedd

Rôl Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol

Rôl Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

Ein cynllun ar gyfer 2023-2026

Cyflwyno Treftadaeth 2033

Cynlluniau a chyllidebau buddsoddi

Buddsoddiad Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol

Mentrau strategol y Loteri Genedlaethol

Rhaglenni ariannu eraill

Incwm a chostau

Blaenoriaethau cyflwyno ar gyfer 2025-2026

3

3

3

4

5

5

5

6

6

7

8

9

12

13

14

Llywodraethu a gwneud penderfyniadau 15

Y Bwrdd, pwyllgorau a gwneud penderfyniadau 15

Rheoli risgiau 16

Tryloywder 18

Effaith a pherfformiad 19

Asesu effaith ein buddsoddiad 19

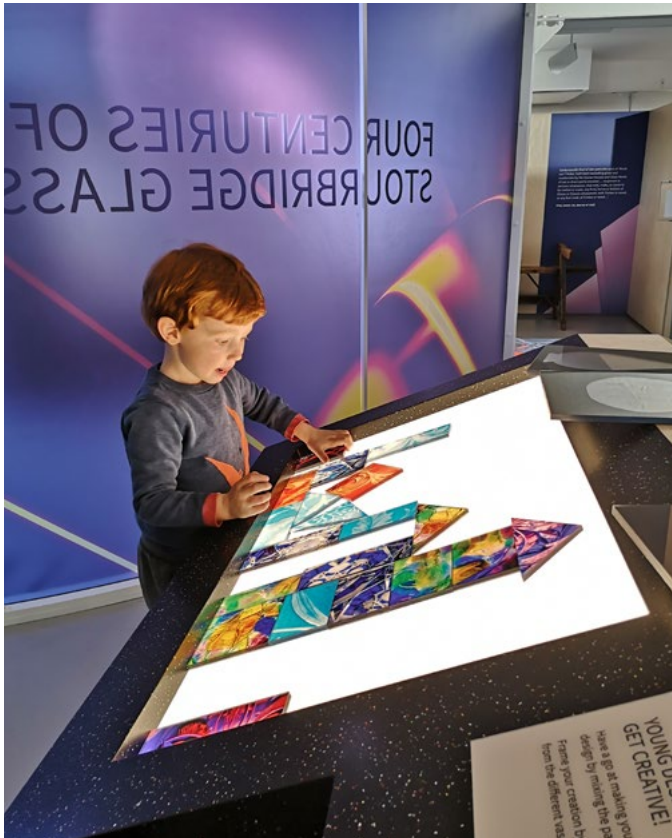
Mesur ein perfformiad 20

Ein safonau gwasanaeth 21

Penderfyniadau ar geisiadau 21

Taliadau grant 21

Credydau ar gyfer capsiynau a delweddau 22

Ein gweledigaeth

Ein gweledigaeth yw gwerthfawrogi a gofalu am dreftadaeth a'i chynnal ar gyfer pawb, nawr ac yn y dyfodol.

Cyd-destun

Diben y cynllun cyflwyno

Mae strategaeth 10 mlynedd Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol, [Treftadaeth 2033](#), yn disgrifio ein huchelgais i wneud gwahaniaeth gwirioneddol dros bobl, lleoedd a chymunedau wrth i ni fuddsoddi swm disgwylidig o £3.6 biliwn sydd i'w godi ar gyfer achosion da gan chwaraewyr y Loteri Genedlaethol dros y deng mlynedd nesaf.

Mae ein strategaeth hirdymor wedi'i hategu gan gynlluniau cyflwyno tair blynedd, sy'n disgrifio sut y bydd nodau'r strategaeth yn cael eu cyflwyno. Byddant yn galluogi ni i fabwysiadu ymagwedd hyblyg, gan addasu i anghenion y sector treftadaeth ac ymateb i ddiwyddiadau neu gyfleoedd allanol dros y 10 mlynedd.

Mae ein cynllun cyflwyno ar gyfer 2023-2026 yn nodi'r cerrig milltir allweddol a sut y byddwn yn cyflwyno'r buddsoddiad Loteri Genedlaethol am y tair blynedd gyntaf, yn ogystal â sut y gwnaethom bontio i'n strategaeth newydd. Caiff y cynllun hwn ei ddiweddu'n flynyddol fel rhan o'n prosesau cynllunio busnes.

Ein hegwyddorion buddsoddi

Mae ein pedair [egwyddor fuddsoddi](#) yn cyfeirio ein holl benderfyniadau:

Achub treftadaeth

Gwarchod a gwerthfawrogi treftadaeth, nawr ac yn y dyfodol.

Diogelu'r amgylchedd

Cefnogi adferiad byd natur a chynladwyedd amgylcheddol.

Cynhwysiad, mynediad a chyfranogiad

Cefnogi gwell cynhwysiad, amrywiaeth, mynediad a chyfranogiad mewn treftadaeth.

Cynladwyedd sefydliadol

Cryfhau treftadaeth er mwyn iddi addasu a bod yn gydnerth yn ariannol, gan gyfrannu at gymunedau ac economïau.

Rydym yn gofyn i brosiectau a ariannwn gymryd y pedair egwyddor fuddsoddi i ystyriaeth yn eu ceisiadau.
[Ceir mwy o arweiniad i ymgeiswyr ar ein gwefan.](#)

Ein gwerthoedd

Mae ein [gwerthoedd a'n hymddygiadau](#) yn rhan annatod o'r ffordd yr ydym yn gweithio. Maent wedi'u hymwreiddio ar draws ein cynllunio strategol a busnes a'n dulliau arwain a rheoli. Ein pedwar gwerth yw:

Cynhwysol

Cynhwysol o bob agwedd ar dreftadaeth, pobl a chymunedau.

Uchelgeisiol

Uchelgeisiol ar gyfer ein pobl, ein cymunedau a'n treftadaeth.

Cydweithredol

Cydweithredol trwy weithio a dysgu gyda'n gilydd.

Dibynadwy

Ymddiriedir ynom am ein cyfanrwydd, ein harbenigedd a'n barn.

Rôl Cronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol

[Fel ariannwr mwyaf treftadaeth y DU](#), mae gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol (Cronfa Treftadaeth) y ffrainc o fuddsoddi arian a godir gan chwaraewyr y Loteri Genedlaethol mewn treftadaeth ar draws y DU, mewn cydweithrediad ag ystod eang o gyrff statudol, yn ogystal â dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol. Rydym yn dyfarnu 20% o'r incwm achosion da a godir gan chwaraewyr y Loteri Genedlaethol, ac yn cyflwyno rhaglenni grant ar ran llywodraeth y DU a'r llywodraethau datganoledig sy'n cydweddu â'n gweledigaeth a'n hegwyddorion buddsoddi.

Rydym yn gorff cyhoeddus anadrannol sy'n atebol i Senedd y DU drwy'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS). Mae ein penderfyniadau am geisiadau a pholisïau unigol yn gwbl annibynnol o lywodraeth y DU. Mae ychydig o dan 97% o'n penderfyniadau ariannu wedi'u datganoli i'n chwech o dimau a phwyllgorau ardal a gwlad ar draws y DU, gan alw ar wybodaeth a mewnwleidiad lleol manwl, a chan gydweithio'n agos â chymunedau a rhanddeiliaid lleol. Ymddiriedolwyr Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol yw ein corff cyfreithiol ar gyfer gweinyddu a goruchwylio'r holl arian a freinir ynom. Fe'i sefydlwyd gan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 i weinyddu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol.

Rôl Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol

Sefydlwyd [Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol](#) ym 1980 i achub rhannau mwyaf rhagorol ein treftadaeth genedlaethol, er cof am y rhai sydd wedi rhoi eu bywydau dros y DU.

Fel cronfa cyfle olaf, mae'r Gronfa Goffa yn rhoi cymorth ariannol tuag at gaffael, cadw a chynnal rhai o wrthrychau a thirweddau gorau'r DU. Mae'r rhain yn amrywio o dai hanesyddol a gweithiau celf, i drenau, cychod a thirweddau hynafol. Mae'r Gronfa Goffa wedi helpu i greu un o'r casgliadau gorau yn y byd sy'n perthyn i bobl y Deyrnas Unedig, am byth.

Mae'r cynllun cyflwyno hwn yn manylu ar sut y byddwn yn cyflwyno buddsoddiad y Loteri Genedlaethol.

Ein cynllun ar gyfer 2023-2026

Cyflwyno Treftadaeth 2033

Ein blaenoriaeth ar gyfer y cynllun cyflwyno cyntaf hwn oedd gweithredu ein strategaeth newydd a phontio o Fframwaith Ariannu Strategol 2019–2024 i'r nodau a'r pedair egwyddor fuddsoddi newydd a ddisgrifir yn Treftadaeth 2033.

Yn y flwyddyn drosiannol gyntaf (2023-2024) gwnaethom sefydlu a symleiddio ein prosesau ariannu wrth i ni bontio i asesu ceisiadau ariannu o dan y pedair egwyddor fuddsoddi, yn ogystal â mapio datblygiad ein mentrau a'n partneriaethau strategol. Roedd y rhaglen weithredu hon yn cynnwys diweddarau ein harweiniad, ein ffurflenni cais a'n prosesau, a gwaith datblygu i adolygu'r ffordd yr ydym yn monitro ac yn gwerthuso effaith ein grantiau. Rydym yn parhau i adolygu effaith y pontio ar ymgeiswyr grant a staff fel rhan o welliant parhaus ein prosesau cyflwyno grantiau a llywodraethu.

Bydd ein dull ariannu yn parhau i fod yn agored, yn ymatebol ac wedi'i ddatganoli, fel y nodwyd isod, gan ddefnyddio gwybodaeth ac arbenigedd lleol i gefnogi prosiectau treftadaeth sydd wrth wraidd gweledigaethau dros newid a arweinir yn lleol. Byddwn ni'n:

- cyflwyno ymagwedd sy'n seiliedig ar le, gan roi hwb i falchder mewn lle a chysylltiad â threftadaeth drwy ein buddsoddiadau, mentrau strategol a phartneriaethau
- sefydlu partneriaethau newydd, cydweithio hirdymor a chyd-greu prosiectau treftadaeth gydag amrywiaeth eang o bobl a chymunedau
- defnyddio ymchwil, dadansoddi a mewnwelediad i gefnogi gweledigaeth hirdymor a rennir ar gyfer treftadaeth ac i wella ein darpariaeth
- hyrwyddo arloesedd i ddod o hyd i atebion newydd i heriau yn y byd treftadaeth ac anghenion a nodwyd yn y sector
- tyfu arweinyddiaeth a hyder digidol ar draws treftadaeth y DU
- cydweithio â phartneriaid mewn llywodraethau, cyrff hyd braich, dosbarthwyr eraill y Loteri Genedlaethol ac ymddiriedolaethau a sefydliadau annibynnol i lunio mentrau newydd, gan dargedu ein hadnoddau tuag at yr anghenion mwyaf brys gan bobl a gwasanaethau sydd heb eu gwasanaethu'n ddigonol gan dreftadaeth a chan gyfrannu at gymunedau ac economïau ffyniannus
- ariannwr cynhwysol, hygyrch a theg, gan wneud storïau ein pedair gwlad yn fwy cynhwysol o dreftadaeth pawb

Cynlluniau a chyllidebau buddsoddi

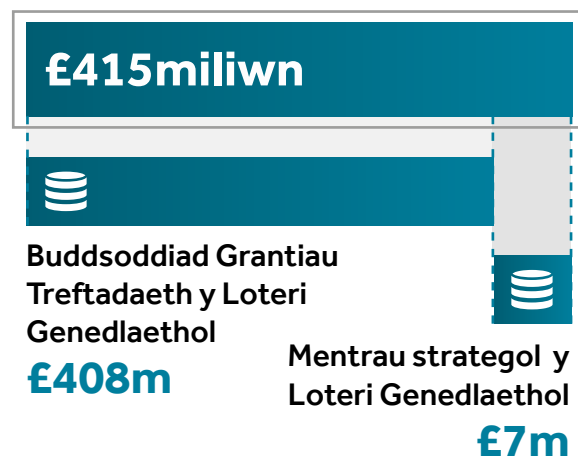
Mae ein cynlluniau buddsoddi a chyflwyno tair blynedd wedi'u disgrifio isod. Mae'r cyllidebau ar gyfer y flwyddyn derfynol hon o gynllun 2023-2026 yn ddangosol, yn seiliedig ar ragolygon incwm y Loteri Genedlaethol a ddarperir gan y Comisiwn Hapchwarae. Gall rhagolygon newid ac adolygwyd cynlluniau cyllideb yn flynyddol ar draws y tair blynedd ac fe'u diweddarwyd fel y bo angen i fodloni blaenoriaethau strategol.

Fel y disgrifir isod, rydym hefyd yn dosbarthu cyllid nad yw'n dod o'r Loteri, gan gynnwys o lywodraethau'r DU, i gefnogi a chryfhau treftadaeth ar draws y pedair gwlad.

Rhagamcaniad o gyfanswm y buddsoddiad gan y Loteri Genedlaethol

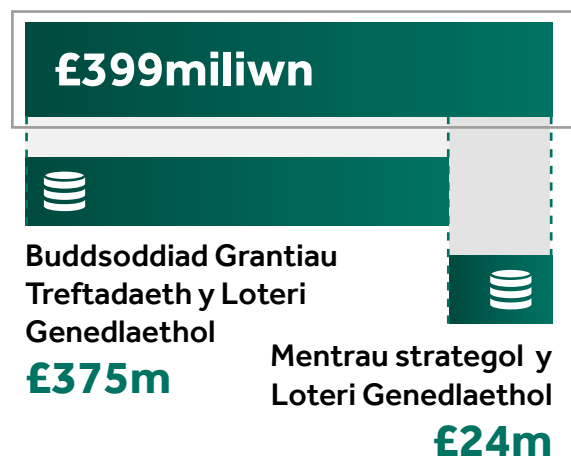
Blwyddyn 1 : 2023–2024

Cyfanswm y buddsoddiad gan y Loteri Genedlaethol

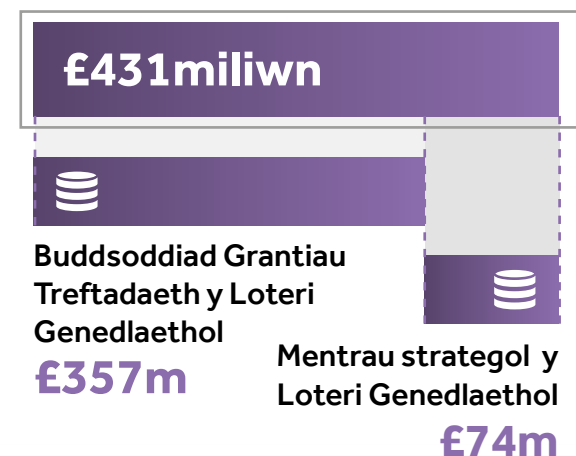
Blwyddyn 2 : 2024–2025

Cyfanswm y buddsoddiad gan y Loteri Genedlaethol

Blwyddyn 3 : 2025–2026

Cyfanswm y buddsoddiad gan y Loteri Genedlaethol

Rhaglenni ariannu eraill

Buddsoddiad Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol

Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol (Grantiau'r Loteri Genedlaethol ar gyfer Treftadaeth yn flaenorol)
Ein rhaglen grantiau ar gyfer pob math o brosiect treftadaeth yn y DU.

Adolygu Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn unol â Treftadaeth 2033.

Newid trothwyon grant i £10,000–£10m ac ymgymryd â gwaith cwmpasu i barhau i ddarparu grantiau o dan £10,000 drwy sefydliadau a mentrau eraill.*

Adolygu a symleiddio ein prosesau ymgeisio, asesu a monitro.

Rheoli a chefnogi cwsmeriaid trwy bontio ceisiadau o Fframwaith Ariannu Strategol 2019–2024 (FfAS) i Treftadaeth 2033:

- ceisiadau olaf am grantiau rhwng £10,000 a £10miliwn o dan y FfAS: Tachwedd 2023

- ceisiadau olaf am grantiau hyd at £10,000: Rhagfyr 2023

- ceisiadau cyntaf am grantiau rhwng £10,000 a £10miliwn o dan Treftadaeth 2033, gydag arweiniad a ffurflenni cais newydd: Ionawr 2024

Gweithio gyda phartneriaid, gan gynnwys DCMS ac asiantaethau statudol, i ddatblygu ein hymagwedd at sgiliau a phlant a phobl ifanc.

Cwblhau'r broses bontio i ddarparu Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol o dan bedair egwyddor fuddsoddi Treftadaeth 2033.

Gwneud y dyfarniadau cyntaf hyd at £250,000 o dan Treftadaeth 2033.

Gwneud y dyfarniadau cyntaf dros £250,000 o dan Treftadaeth 2033.

Parhau i gwmpasu a chyflwyno grantiau dan £10,000 drwy sefydliadau a mentrau eraill lle mae galw strategol a gwerthuso hynny.

Parhau i symleiddio ein prosesau ymgeisio, asesu ac ôl-ddyfarnu.

Penderfynu ar ddulliau o gefnogi prosiectau i ennyn diddordeb plant a phobl ifanc mewn treftadaeth a darparu llwybrau i ddatblygu sgiliau trwy Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol.

Gwella prosesau ymgeisio ac asesu cwsmeriaid yn barhaus gan gynnwys prif-ffrydio camau gweithredu ôl-ddyfarnu a mesur effaith gychwynnol Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol o dan Treftadaeth 2033.

* Gellir dyfarnu grantiau dros £10m o dan amgylchiadau eithriadol i gyflwyno uchelgeisiau Treftadaeth 2033.

Mentrau strategol y Loteri Genedlaethol

Lleoedd Treftadaeth

Helpu i drawsnewid treftadaeth mewn 20 o wahanol leoedd, rhoi treftadaeth wrth wraidd ymagweddau lleol i roi hwb i falchder mewn lle, adfywio economïau lleol a gwella cysylltiad pobl â'r lleoedd y maent yn byw ac yn gweithio ynddynt ac yn ymweld â nhw.

Naw lleoliad wedi'u nodi ar gyfer buddsoddi strategol gan ddefnyddio data am lefelau treftadaeth, cymdeithas a buddsoddi, ochr yn ochr â gwybodaeth leol.

Deall anghenion lleol y lleoliadau a ddewiswyd, cefnogi capasiti i flaengynllunio ac ymgysylltu â chynulleidfaoedd.

Grantiau cynllunio a datblygu prosiectau.

Grantiau ar gael ar gyfer cyflwyno prosiectau.

Nodi'r rownd nesaf o leoedd.

Sefydlu prosesau ar gyfer gwerthuso a dysgu mewn carfannau.

Nodi a chyhoeddi'r rownd nesaf o Leoedd Treftadaeth.

Bydd y fenter yn parhau dros oes ein strategaeth 10 mlynedd.

Trefi a Dinasoedd Natur

Partneriaeth i gyflwyno adferiad byd natur trefol trwy barciau a mannau gwyrdd hanesyddol ffyniannus.

Datblygu partneriaethau i ddylunio a chyflwyno menter.

Deall anghenion, dylunio ac adeiladu gallu lleol.

Cynllun menter yn cael ei ddatblygu mewn partneriaeth â'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol, Natural England a chan gydweithio'n agos â Chyfoeth Naturiol Cymru, NatureScot ac Asiantaeth yr Amgylchedd Gogledd Iwerddon.

Lansio'r fenter bartneriaeth a rhaglen grantiau.

Grantiau ar gael ar gyfer cyflwyno prosiectau.

Monitro a gwerthuso.

Arian grant i barhau tan fis Gorffennaf 2028.

Cynhadledd genedlaethol i gyflwyno ymgysylltiad ac uchafbwyntiau cynnar y rhaglen bartneriaeth.

Mentrau strategol y Loteri Genedlaethol (parhad)

Cysylltiadau Tirwedd

Adferiad byd natur ar raddfa tirweddau ar draws tirweddau cenedlaethol y DU, gan ddarparu gwell cysylltiadau i bobl ac i natur.

Ymgysylltu â rhanddeiliaid ar draws y DU i ddatblygu'r fenter.

Buddsoddiad cychwynnol i gefnogi cynllunio prosiectau.

Lansio cronfa £150m i gefnogi tua 20 o brosiectau i wella a diogelu tirweddau o safon fyd-eang y DU. Gwnaed y dyfarniad cyntaf.

Grantiau ar gael ar gyfer datblygu a chyflwyno'r prosiectau Cysylltiadau Tirwedd nesaf.

Sefydlu cymuned ymarfer.

Monitro, gwerthuso a sefydlu carfan ddysgu.

Bydd y fenter yn parhau dros oes ein strategaeth 10 mlynedd.

Treftadaeth mewn Angen

Nodi bylchau mewn cefnogaeth i'r sector treftadaeth, yn enwedig lle mae risg i dreftadaeth a bod angen ei gwarchod.

Ymchwili a datblygu a gweithio gyda phartneriaid strategol ar draws y DU i nodi'r ffocws cychwynnol ar gyfer cymorth, gan gynnwys ar gyfer Addoldai.

Defnyddio data a mewnwelediad i nodi ein hymagwedd gyffredinol at flaenoriaethu treftadaeth mewn angen.

Addoldai: buddsoddiad strategol mewn prosiectau ar draws y DU i adeiladu gallu a llenwi bylchau yn y cymorth presennol ar gyfer treftadaeth sydd mewn perygl a thargeddu hyrwyddo ein cymorth at anghenion atgyweirio a chadwraeth.

Treftadaeth forwrol: ymgysylltu ac ymchwili gyda rhanddeiliaid i ddiffinio ein blaenoriaethau buddsoddi yn y maes hwn ar gyfer arian y Loteri Genedlaethol.

Datblygu fframwaith a nodi meysydd ar gyfer ffocysu buddsoddiad yn y dyfodol.

Parhau i hyrwyddo ein cefnogaeth a buddsoddi mewn prosiectau strategol a safle unigol i lenwi bylchau yn y gefnogaeth i Addoldai a threftadaeth forwrol sydd mewn perygl y mae angen eu gwarchod.

Mentrau strategol y Loteri Genedlaethol (parhad)

Cyfleoedd

Ymateb yn gyflym, a gweithredu pan fydd angen, i ymdrin â sefyllfaoedd, cyfleoedd a digwyddiadau unigryw.

Eurovision Lerpwl 2023.
Dinas Diwylliant.
Rhaglen Newydd i Natur (ehangu).
Paratoi pen-blwydd y Loteri
Genedlaethol yn 30 oed

Cyflwyno Dinas Diwylliant
Dathlu pen-blwydd y Loteri Genedlaethol
yn 30 oed.
Archives Revealed.
Ymateb i gyfleoedd pellach.
Gwerthuso Newydd i Natur a'r camau nesaf

Cyflwyno Dinas Diwylliant yn dod i ben.
Archives Revealed
Going Places gan Art Fund
Ymateb i gyfleoedd a chaffaeliadau pellach.

Rhaglenni a gwaith ar y cyd sydd eisoes yn digwydd

Mentrau parhaus sy'n cefnogi dulliau newydd o weithio, buddsoddiad arloesol a chydnerthedd.

Cronfa Arloesi Treftadaeth.
Cronfa Effaith y Celfyddydau a
Diwylliant.
Cronfa Effaith Treftadaeth.
Cyfleuster ar gyfer Investment
Ready Nature yn Yr Alban.
Ymddiriedolaeth Eglwysi
Genedlaethol: rhaglen Cherish.
Cronfa Treftadaeth Bensaernïol:
Menter yr Ymddiriedolaeth
Datblygu Treftadaeth.
Cronfa Codi'r Gwastad
(cymorth sector).
Cronfa Ystadau a Datblygu
Amgueddfeydd (MEND).

Cronfa Arloesi Treftadaeth.
Cronfa Effaith Celfyddydau a Diwylliant a'n
cydweithrediad a'n chefnogaeth ar gyfer sefydlu
Figurative, gan ymgorffori Cyllid y Celfyddydau
a Diwylliant, Nesta mewn sefydliad annibynnol,
gan ysgogi effaith, arloesedd a buddsoddiad
mewn diwylliant.
Cronfa Effaith Treftadaeth.
Cyfleuster ar gyfer Investment Ready Nature
yn Yr Alban.
Ymddiriedolaeth Eglwysi Genedlaethol:
rhaglen Cherish.
Cronfa Treftadaeth Bensaernïol: rhaglen yr
Ymddiriedolaeth Datblygu Treftadaeth.
Cronfa Ystadau a Datblygu Amgueddfeydd
(MEND).

Cronfa Arloesedd Treftadaeth.
Cronfa Effaith y Celfyddydau a Diwylliant a'n
cydweithrediad â Figurative a chefnogaeth iddynt.
Cronfa Effaith Treftadaeth.
Cyfleuster ar gyfer Investment Ready Nature yn
Yr Alban.
Ymddiriedolaeth Eglwysi Genedlaethol: rhaglen
Cherish.
Cronfa Dreftadaeth Bensaernïol: rhaglen
Ymddiriedolaethau Datblygu Treftadaeth.
Cronfa Museums Estates and Development (MEND)
Fund, gan gydweithio â Chyngor y Celfyddydau Lloegr.
Cefnogaeth i Banel Grantiau Cenedlaethol Historic
England (Cronfa Gyfalaf Treftadaeth mewn Perygl).

Rhaglenni ariannu eraill

Rydym hefyd yn dosbarthu arian nad yw'n dod o'r Loteri, gan gynnwys gan lywodraethau, i gefnogi treftadaeth ar draws y DU.

Mae'r portffolio presennol o raglenni cytunedig wedi'i nodi yn y tabl isod.

Ffynhonnell ariannu		Rhaglenni ariannu	Cyfanswm buddsoddiad grant: £68.05miliwn
Rhaglenni a ddarperir mewn partneriaeth ag Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (Defra)		Species Survival Fund.*	£25miliwn
		Green Recovery Challenge Fund.*	
		Trees Call to Action Fund.*	
Rhaglenni a ddarperir mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru		Lleoedd Lleol ar gyfer Natur.* **	£42.5miliwn
		Lleoedd Lleol ar gyfer Natur - Chwalu Rhwystrau.*	
		Y Grant Buddsoddi mewn Coetir.**	
		Y Grant Buddsoddi mewn Coetir, Coetiroedd Bach.*	
		Rhwydweithiau Natur.	
Rhaglen a ddarperir mewn partneriaeth â'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS)		Know Your Neighbourhood (trwy Raglen Ddiwylliannol High Street Heritage Action Zone Historic England).*	£550,000 (dyfarniad wedi'i wneud 2022–2023)

Mae'r holl raglenni ariannu newydd yn amodol ar gydsyniad tîm Gweithredol y Gronfa Treftadaeth i'r achos busnes.

* Mae rhaglenni wedi dyfarnu'r grantiau sydd ar gael ac mae'r prosiectau'n cael eu cyflwyno.

** Rhaglenni a ariennir yn rhannol gan y Loteri Genedlaethol.

[Mae rhagor o wybodaeth am y rhaglenni ariannu unigol ar gael ar ein gwefan.](#)

Incwm a chostau

Rydym yn derbyn ac yn dyfarnu 20% o incwm achosion da'r Loteri Genedlaethol ac yn gosod ein cyllidebau buddsoddi bob blwyddyn gan ddibynnu ar y swm a godir gan chwaraewyr y Loteri Genedlaethol ar draws y DU. Ar unrhyw adeg, mae gennym flaenoriaeth gyflwyno weithredol o tua 2,500 o brosiectau byw, sydd wedi'i nodi yn y cronfeydd arian parod wrth gefn a'r rhwymedigaethau yn ein cyfrifon ariannol.

Yn ychwanegol at incwm gan y Loteri Genedlaethol, rydym yn derbyn incwm blynyddol gan lywodraeth y DU ar gyfer Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol o £5.4m, sef £5.3m ar gyfer grantiau a £0.1m ar gyfer costau gweinyddu. Rydym hefyd yn derbyn incwm gan lywodraethau a chyrff eraill fel DCMS, Defra, Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon a Llywodraeth Cymru i ddosbarthu grantiau, fel y dangoswyd ar y dudalen flaenorol.

Am dair blynedd gyntaf Treftadaeth 2033, ein nod yw dyfarnu dros £1bn (gweler y tabl gyferbyn) gyda phortffolio sy'n cynnwys Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol yn ogystal â mentrau a phartneriaethau strategol.

* 2023–2024 a 2024–2025 yn dangos ffigurau gwirioneddol.

** Mae newid yng nghyfanswm y buddsoddiad i gymhareb balans Cronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol wedi caniatáu ar gyfer ymrwymadau ychwanegol dros y cyfnod cynllunio hwn.

Buddsoddiad rhagamcanol ar gyfer 2023–2026

Buddsoddiad rhagamcanol	2023–2024*	2024–2025*	2025–2026	Cyfanswm
Incwm gan y Loteri	£355m	£373m	£361m	£1,089m
Costau gweithredu	-£28m	-£28m	-£28m	-£84m
Cydbwyso cymarebau buddsoddi**	£88m	£54m	£98m	£240m
Y cyfanswm sydd ar gael o fuddsoddiad y Loteri	£415m	£399m	£431m	£1,245m

Mae cyfanswm costau gweithredu'r Loteri Genedlaethol wedi'u pennu gan DCMS ac ni ddylent fod yn fwy na 7.75% o incwm blynyddol gan y Loteri Genedlaethol dros gyfnod treigl o dair blynedd. Mae'r Gronfa Treftadaeth yn gweithredu o fewn y trothwy hwn.

Dyma gynllun cyflwyno byw a fydd yn cael ei reoli'n hyblyg ac yn addasu dros amser i ymateb i ddigwyddiadau a chyfleoedd allanol ac wrth i ni ddatblygu ein syniadau gyda'n rhanddeiliaid a'n partneriaid.

Blaenoriaethau cyflwyno ar gyfer 2025-2026

1. Cyflwyno arian grant:

Denu a buddsoddi mewn prosiectau treftadaeth sy'n adlewyrchu ein pedair egwyddor fuddsoddi a'r uchelgeisiau a nodir yn Treftadaeth 2033, gan weithio gyda phartneriaid i fwyafu effaith cymorth ac ariannu ar gyfer treftadaeth y DU. Rheoli tua 2,500 o brosiectau gweithredol y Loteri Genedlaethol a rhaglenni cymorth grant ehangach yn llwyddiannus.

2. Mentrau strategol:

Datblygu a chyflwyno'r mentrau strategol a sefydlwyd yn Treftadaeth 2033, gan ymateb i gyfleoedd a digwyddiadau sy'n helpu cyflwyno'r uchelgeisiau a nodir yn ein strategaeth.

3. Cydweithio, partneriaethau ac ymgysylltu:

Eirioli dros Treftadaeth 2033 a'n rôl nodedig wrth ysgogi effaith dros dreftadaeth, gan adeiladu perthnasoedd a chydweithio â rhanddeiliaid ar draws y DU sy'n helpu cyflwyno nodau strategol Treftadaeth 2033 a lansio a chyfathrebu effaith partneriaethau newydd yn llwyddiannus.

4. Effaith a gwella:

Parhau i wella ein darpariaeth sefydliadol, gan ymwreiddio'r sgiliau, y galluoedd, yr adnoddau, y systemau a'r diwylliant cywir i gyflwyno a mesur effaith Treftadaeth 2033 yn llwyddiannus.

Ochr yn ochr â chyflwyniad craidd Treftadaeth 2033 a chefnogaeth i'r sector treftadaeth, y sail i'n gwaith a'n cynlluniau adrannol yw'r ymrwymiad i:

Byddwn yn defnyddio ein hadnoddau'n effeithiol ac yn effeithlon i ddosbarthu arian gan y Loteri Genedlaethol a'r llywodraeth ar gyfer treftadaeth.

Ymwreiddio cynladwyedd amgylcheddol yn ein portffolio buddsoddi'r Loteri Genedlaethol a'n gweithrediadau mewnol:

- gweithio ar y cyd i ddysgu o arfer gorau a'i rannu ar draws adferiad natur, cyfiawnder hinsawdd ac addasu i'r hinsawdd
- lleihau ein heffaith amgylcheddol a gweithio tuag at ddwy uchelgais carbon sero net:
 - o cyflwyno cynllun datgarboneiddio i gyrraedd ein nod tymor canolig o garbon sero net cyn 2030 ar gyfer ein gweithrediadau, datgarboneiddio ein swyddfeydd, teithio, gwastraff a phwrcasiadau
 - o cyrraedd sero net erbyn 20250 ar gyfer ein buddsoddiadau a'n grantiau (targedau'n seiliedig ar wyddoniaeth yn unol â Chytundeb Paris 2015)

Rydym yn adrodd ar ein heffaith amgylcheddol fel rhan o'n [Hadroddiad a Chyfrifon Blynyddol](#).

Hyrwyddo ac ymwreiddio cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiad (EDI) yn ein gweithlu, ein llywodraethu, ein buddsoddiad a'n gweithrediadau:

- gweithrediad parhaus camau gweithredu newydd ac wedi'u cynllunio i adeiladu gweithlu amrywiol sy'n cael ei werthfawrogi, sy'n adlewyrchu amrywiaeth y DU yn well, gan gynnwys defnyddio prosesau gwneud penderfyniadau a arweinir gan ddata i wella arferion gweithio cynhwysol.
- datblygu partneriaethau a gweithio ar y cyd i sicrhau mynediad teg i'n hariannu ar gyfer prosiectau a arweinir gan bobl nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol gan dreftadaeth

Rydym yn adrodd ar amrywiaeth ein gweithlu fel rhan o'n [Hadroddiad a Chyfrifon Blynyddol](#).

Llywodraethu a gwneud penderfyniadau

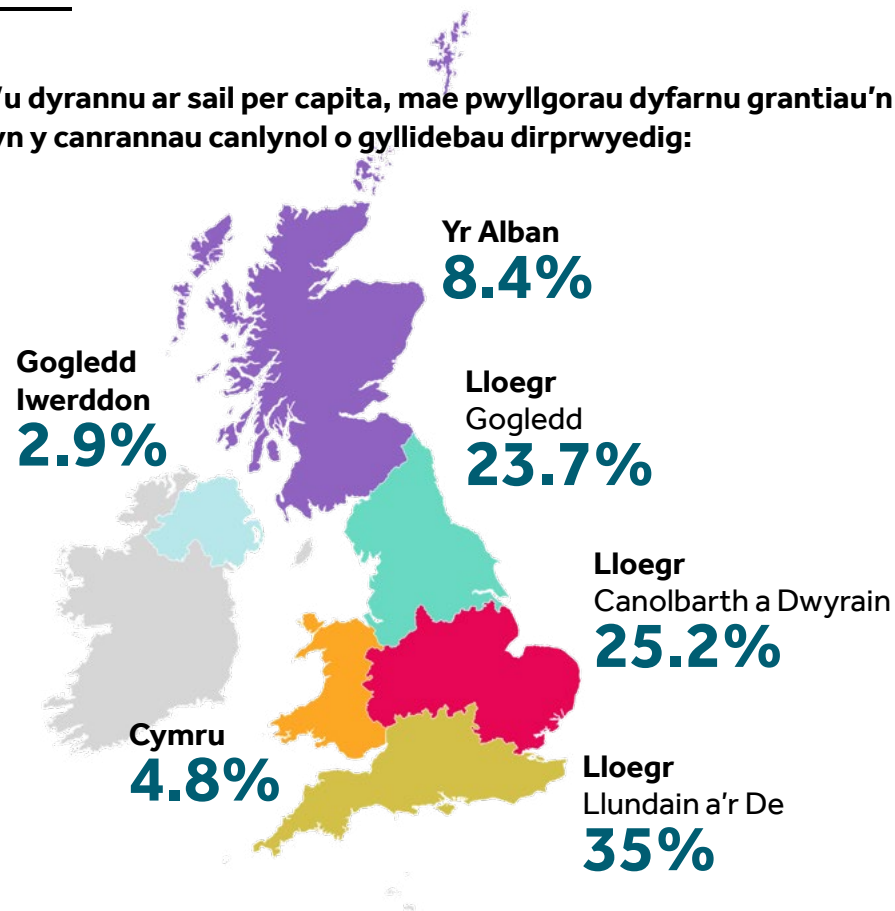
Y Bwrdd, pwyllgorau a gwneud penderfyniadau

Rydym wedi'n llywodraethu gan Fwrdd Ymddiriedolwyr sy'n arwain ar ddatblygu strategaeth, gyda'r gwaith rheoli o ddydd i ddydd wedi'i ddirprwyo i'r Prif Weithredwr a'r tîm Gweithredol. Mae'r Bwrdd yn gwneud penderfyniadau ariannu terfynol ar geisiadau grant dros £5m ac yn cadw cyllideb fuddsoddi ganolog ar gyfer mentrau strategol a rhaglenni DU gyfan, gan alw ar arbenigedd lleol ac argymhellion ein pwyllgorau ardal a gwlad.

Mae gennym chwe pwyllgor gwneud grantiau – yng Nghymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon, ac mewn tair ardal o Loegr (Gogledd; Canolbarth a Dwyrain; Llundain a De) – sy'n penderfynu ar geisiadau am grantiau rhwng £250,000 a £5m. Yn ogystal â phenderfyniadau a wneir gan ein timau gweithredol ar grantiau o dan £250,000, mae'r pwyllgorau a'r staff lleol hyn yn cyfrif am ychydig o dan 97% o'n holl benderfyniadau cyllido. Mae'r dull tra datganoledig hwn yn sicrhau bod y mwyafrif helaeth o'n gwaith gwneud grantiau yn seiliedig ar wybodaeth leol fanwl ac yn cael ei wneud yn agos at y cymunedau rydym yn eu cefnogi.

Rydym yn cadw 'swm gwlad wrth gefn' yng Nghymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon ar gyfer grantiau na ellir darparu ar eu cyfer mewn cyllidebau per capita dirprwyedig.

Wedi'u dyrannu ar sail per capita, mae pwyllgorau dyfarnu grantiau'n derbyn y canrannau canlynol o gyllidebau dirprwyedig:

Mae'r [prosesau ar gyfer ceisiadau grant, gwneud penderfyniadau a monitro grantiau](#) wedi'u nodi ar ein gwefan.

Rheoli risgiau

Mae ein cofrestr risgiau'n cael ei hadolygu'n rheolaidd gan y tîm Gweithredol, y Bwrdd a'r Pwyllgor Archwilio a Risg. Mae ein hawydd am risg yn cael ei adolygu a'i gymeradwyo gan y Bwrdd unwaith y flwyddyn.

Ein prif risgiau a mesurau lliniaru ar gyfer trydedd flwyddyn y cynllun cyflwyno, 2025–2026, ar y dyddiad cyhoeddi wedi'u crynhoi isod:

Ein risgiau	Manylion	Sut rydym yn rheoli'r rhain
Strategol	Gweithrediad y strategaeth newydd yn arafach na'r disgwyl neu'n methu â chyflwyno yn erbyn y pedair egwyddor fuddsoddi.	- Hyfforddi staff a phwyllgorau i sicrhau dull cyson ar draws y DU. - Gwybodaeth reoli i lywio cyflwyno ac ailffocysu gweithgarwch fel y bo angen. - Gweithredu ac adrodd ar effaith trwy gyflwyno Fframwaith Effaith ffurfiol. - Goruchwyliaeth gan y Bwrdd a thimau Gweithredol.
	Data, mewnwleidiad ac arbenigedd annigonol i olrhain a deall effaith strategol Treftadaeth 2033.	- Gwella ffynonellau data ac olrhain cynnydd cyflwyno'n weithredol trwy ddatblygu ein system rheoli buddsoddiadau. - Cyflwyno Fframwaith Effaith newydd i fesur ac ymateb i dystiolaeth o'n heffaith. - Recriwtio a datblygu aelodau staff sydd â sgiliau priodol.
	Effaith ar biblinell y Gronfa Treftadaeth os bydd prosiectau presennol yn wynebu problemau mawr neu'n methu, neu os na chyflwynir ceisiadau newydd oherwydd risgiau economaidd.	- Monitro prosiectau'n weithredol yn unol â'n harweiniad ac adeiladu perthnasoedd â grantïon i nodi problemau'n gynnar. - Defnydd wedi'i dargedu o arbenigwyr allanol i lywio penderfyniadau dyfarnu'n well. - Gwella dealltwriaeth aseswyr a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau o'r dirwedd ariannu a risgiau prosiectau unigol. - Marchnata gweithredol a chynllunio ymgysylltu.

Ein risgiau	Manylion	Sut rydym yn rheoli'r rhain
Economaidd a gwleidyddol	Mae anwadaliad yn yr amgylchedd allanol yn arwain at wahanol flaenoriaethau ariannu a pholisi ar gyfer y sector treftadaeth.	• Perthynas waith agos â rhanddeiliaid gan gynnwys tîm noddi DCMS i ddangos cyfraniad buddsoddi mewn treftadaeth. • Atgyfnerthu ein hymagwedd at ymgysylltu a gwneud penderfyniadau datganoledig. • Sicrhau bod ein strategaeth yn hyblyg a bod modd ei haddasu drwy gynlluniau cyflwyno tair blynedd a chyllidebu gydag adolygiadau blynyddol.
	Mae gostyngiad materol parhaus yn incwm y Loteri Genedlaethol yn golygu na allwn ariannu prosiectau allweddol i gyflwyno ein strategaeth.	• Gweithio ar y cyd ag Uned Hyrwyddo'r Loteri Genedlaethol i gryfhau marchnata achosion da. • Cynllunio senarios ar gyfer ystod o opsiynau ariannol. • Gweithio ar y cyd gyda gweithredwr y Loteri Genedlaethol, Allwyn, drwy Fforwm y Loteri Genedlaethol i rannu mewnwelediad.
Gweithredol	Mae methu â denu a chadw gweithlu amrywiol a medrus yn arwain at leihad mewn gwybodaeth allweddol ac yn lleihau cyflwyno, gallu ac effeithiolrwydd.	• Parhau i wella prosesau recriwtio gan gynnwys ehangu sianeli recriwtio, prosesau ymgynefino a chroesawu staff. • Datblygu cyfleoedd hyfforddi a dysgu perthnasol i staff. • Datblygu ein cynnig gwerth cyflogeion. • Adrodd ar a meincnodi demograffeg allweddol y gweithlu.
	Methiant parhaus sylweddol o systemau neu swyddogaethau, cyfaddawdu diogelwch data.	• Mesurau rheoli mynediad ataliol ac offer datgelu. • Monitro ac adrodd ac weithgarwch meddalwedd. • Cynlluniau parhad busnes a digwyddiadau critigol yn eu lle. • Rhaglen hyfforddiant ac ymwybyddiaeth staff. • Diogelwch data a pholisïau yn eu lle ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd.

Tryloywder

Rydym yn cydnabod ein rhwymedigaethau i chwaraewyr y Loteri Genedlaethol a threthdalwyr wrth esbonio sut rydym yn defnyddio eu harian, ac yn ariannu ein gwaith mewn cydymffurfiaeth â deddfau perthnasol a'r Ddogfen Fframwaith gyda DCMS.

Fel corff sy'n wynebu'r cyhoedd, rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod gwybodaeth ar gael yn rhwydd a'i bod yn hawdd ei deall. [Am fwy o wybodaeth, gweler adran Tryloywder ein gwefan.](#)

Cyhoeddir ein data dyfarniadau ar [GrantNav](#), sy'n safon data agored, [ar ein gwefan](#) a thrwy ddatganiadau ystadegol DCMS a Swyddfa'r Cabinet. Rydym yn cyhoeddi manylion dyfarniadau grant unigol y gallir ystyried eu bod yn [gymorthdaliadau](#) er mwyn cydymffurfio â gofynion tryloywder Deddf Rheoli Cymorthdaliadau 2022.

Rydym hefyd yn cyhoeddi'r canlynol ar ein gwefan:

- [ein Hadroddiadau a Chyfrifon Blynnyddol](#) sy'n cynnwys cyflogau staff uwch
- [penderfyniadau ein Bwrdd a'n pwyllgorau ar geisiadau grant](#)
- [ein strwythurau llywodraethu a manylion ein hymddiriedolwyr, aelodau pwyllgorau a staff uwch](#)
- ein strategaeth 10 mlynedd, [Treftadaeth 2033](#)
- [cyfleoedd swyddi a gweithio gyda ni](#) gan gynnwys aelodaeth o bwyllgorau a swyddi ymddiriedolwyr pan fyddant yn codi
- [gwybodaeth am gydraddoldeb y gweithlu](#) i gydymffurfio â deddfwriaeth cydraddoldeb
- [manylion yr holl raglenni grant gydag arweiniad ar sut i wneud cais](#), gofynion a dolenni i'n porth ar-lein ar gyfer cyflwyno ceisiadau
- sut rydym yn gweithio gyda chi i gyflwyno eich prosiect a'ch canlyniadau
- gwybodaeth gorfforaethol arall

Hysbysebir tendrau gwerth £30,000 (gan gynnwys TAW) neu fwy lle rydym yn chwilio am gyflenwyr/partneriaid busnes i'n helpu i gyflwyno ein busnes ar [Contracts Finder](#). Mae tendrau dros drothwyon Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2015 hefyd yn cael eu hysbysebu ar y gwasanaeth [Find a Tender ar wefan llywodraeth y DU](#). Cyhoeddir contractau (wedi'u golygu) a ddyfernir ar gyfer gwasanaethau a chymorth lle rydym wedi gosod y contractau hynny ar Contracts Finder.

Effaith a pherfformiad

Asesu effaith ein buddsoddiad

Mae [Treftadaeth 2033](#) yn disgrifio'r newidiadau rydym am eu cyflawni erbyn 2033 ar draws ein pedair egwyddor fuddsoddi.

Yn ystod y flwyddyn bontio (2023–2024), fe wnaethom ddechrau dylunio Fframwaith Effaith newydd a fydd yn ein galluogi i werthuso ac asesu ein heffaith yn rheolaidd dros y 10 mlynedd nesaf.

Mae ein Bwrdd wedi cytuno ar fframwaith i werthuso'r datganiadau effaith hyn, sy'n gysylltiedig â'n pedair egwyddor fuddsoddi:

Achub treftadaeth

Mae treftadaeth yn cael ei hadfywio ac mae ei chyflwr wedi'i wella.

Cynhwysiad, mynediad a chyfranogiad

Gall mwy o bobl gyrchu a chysylltu â threftadaeth.

Diogelu'r amgylchedd

Mae treftadaeth naturiol yn cael ei adfer.

Cynladwyedd sefydliadol

Mae sefydliadau a ariannwn yn fwy medrus ac yn gadarn yn ariannol.

Yn ystod 2025–2026 byddwn yn cyflwyno mesurau ansoddol a meintiol er mwyn deall a ydym yn cyflwyno yn erbyn pob un o'r datganiadau hyn ac i ymateb fel y bo'n briodol. Mae gennym ddiddordeb arbennig mewn dangos sut mae'r Gronfa Treftadaeth yn cael effaith ar falchder mewn lle, treftadaeth wedi'i hadfywio a'r economi.

[Byddwn yn parhau i sicrhau bod ein holl ymchwil, mewnwelediad a gwerthuso ar gael ar ein gwefan](#), i alluogi asesiad llawn o'n heffaith ar dreftadaeth. Byddwn yn gwella ein dull o fonitro effaith ein buddsoddiadau yn barhaus.

Mesur ein perfformiad

Byddwn yn parhau i gynhyrchu ac adolygu dangosyddion gweithredol i fesur ein perfformiad trwy ein hadroddiadau i'n hadran noddi, DCMS. Mae'r dangosyddion hyn yn cyd-fynd â'r Fframwaith Effaith tymor hwy. Ein dangosyddion gweithredol presennol yw:

- gostyngiad mewn asedau treftadaeth yr ystyrir eu bod 'mewn perygl' o ganlyniad uniongyrchol i fuddsoddiad gan y Gronfa Treftadaeth
- cyfran y ceisiadau grant a brosesir o fewn y graddfeydd amser a gyhoeddir
- y gyfran o'r cyhoedd sy'n ymwneud â threftadaeth, amgueddfeydd ac orielau fel y'i cofnodir yn Arolwg Cyfranogiad DCMS
- swm a chyfran yr ariannu i'r 20% o ardaloedd awdurdod lleol mwyaf difreintiedig

Byddwn yn gwneud gwelliannau i'n dulliau cywain data ar effaith prosiectau fel y gallwn hefyd fonitro ac adrodd ar nifer y swyddi a gwirfoddolwyr a gefnogir yn uniongyrchol gan fuddsoddiad y Gronfa Treftadaeth.

Ein safonau gwasanaeth

Rydym wedi gosod targedau ar gyfer cyflwyno gwasanaethau i'n hymgeiswyr a'n grantïon.

Penderfyniadau ar geisiadau

Fel arfer, bydd penderfyniadau'n cael eu gwneud yn y cyfarfod penderfyniadau nesaf ar ôl yr asesiad fel a ganlyn –

Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol dros £250,000:

- Ymateb i Fynegiad o Ddiddordeb: 20 diwrnod
- cais am grant datblygu/cyflwyno: 12 wythnos

Grantiau Treftadaeth y Loteri Genedlaethol hyd at £250,000:

- o adeg cyflwyno'r cais: wyth wythnos

Taliadau grant

Bydd taliadau grant yn cael ei wneud i'r grantï o fewn naw diwrnod gwaith o dderbyn y cais am daliad.

Credydau ar gyfer capsiynau a delweddau

Tudalen 1 (clocwedd o'r frig ar y chwith):

Castell Porchester, Hampshire © Sadé Elufowoju/National Youth Theatre

Shrewsbury Flaxmill Maltings © Historic England

North York Moors Railway © Milosz Maslanka/Shutterstock

Parc Cefn Onn, Caerdydd

Neuadd y Dref Leeds

Ffugwenynen, Gwlad yr Haf © Neil Aldridge/Back from the Brink

Tudalen 3:

Stourbridge Glass Museum © Susannah Evans

Tudalen 4 (o'r chwith i'r dde):

Prosiect Reimagine, Remake, Replay, Y Ganolfan Nerve

Morwellt, Gogledd Cymru © Lewis Jefferies/WWF UK

RSS Dundee © Edinburghcitymom/Shutterstock

Tudalen 20:

Archifau Metropolitan Llundain © Stonehouse Photographic/Yr Archif Genedlaethol

Tudalen 21:

Prosiect Who wants to be an Olympian?, Llundain © Andrew Baker

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael mewn fformatau amgen ar gais, gan gynnwys Braille, print bras, sain ac ieithoedd cymunedol. Manylion cyswllt: brand@heritagefund.org.uk